

Marek Mariusz Tytko (UJ)

Metody wychowania muzycznego osób głuchoniemych, ang. methods of music education (upbringing) of deaf-and-dumb persons. Definicja (określenie) przedmiotu: sposoby stosowane w wychowaniu osób głuchych, głuchoniemych, z wykorzystaniem muzyki (rytmu). Charakterystyka przedmiotu. Muzyka dla osób głuchoniemych i głuchych (całkowicie niesłyszących) jest wskutek wad wrodzonych lub wskutek nabytego uszkodzenia słuchu całkowicie niedostępna poprzez zmysł słuchu. Z tego powodu uaktywnić należy inne zmysły celem chociażby częściowej rekompensaty deficytu audialnego. Wzrok i dotyk rejestrujące impulsy wizualne i drganiowe pozwalają na przeprowadzenie zajęć np. z zakresu podstawowych figur tanecznych tańca towarzyskiego z udziałem osób głuchoniemych i głuchych. Ma to znaczenie integracyjne, także w relacjach społecznych (również damsko-męskich – taniec w parach). Zbiorowy taniec indywidualny (taniec solo każdego, bez łączenia się w pary, wykonywany jednak wraz z innymi na tej samej sali) oraz taniec wspólny (parami) pozwalają na integrację środowiska i dowartościowanie osób pozbawionych z różnych przyczyn słuchu. Zakres przedmiotu. Wychowanie muzyczne ma ograniczone zastosowanie w wychowaniu osób głuchych, głuchoniemych, ale nie ma ograniczeń wiekowych (dzieci, młodzież dorośli – wszyscy z całkowitym brakiem słuchu). Metody przedmiotu ograniczają się do zastosowania rytmu, pośrednictwa drgań (uderzeń), wyczuwalnych np. za pośrednictwem podłoża (podłogi) oraz do wizualnego ukazywania rytmu w postaci impulsów świetlnych, ruchów batuty lub ruchów rąk osoby dyrygującej (prowadzącej zajęcia rytmiczne). Środki przedmiotu: w wychowaniu muzycznym osób głuchoniemych stosuje się środki rytmiki (rytmiczne uderzenia, np. bębna), wizualizowane bezpośrednio lub pośrednio np. na ekranie. Teoria naukowa budująca dany przedmiot: surdopedagogika, teoria edukacji osób niepełnosprawnych, muzykologia, teoria rytmiki, surdopedagogika kultury, surdomuzykologia (teoria surdomuzyki, surdorytmiki, tj. muzyki i rytmiki przeznaczonych dla osób głuchych i głuchoniemych), wychowanie surdomuzyczne (wychowanie surdorytmiczne). Podmioty – uczestnicy – osoby (relacje międzypodmiotowe – międzyosobowe). W wychowaniu osób głuchych, głuchoniemych występują edukatorzy (instruktorzy rytmiki, wychowawcy muzyczni, opiekunowie) oraz podopieczni, wychowankowie, uczniowie (głuchoniemi, głusi). Rodzaje przedmiotu – podział przedmiotowy rzeczy. Metody wychowania muzycznego osób głuchoniemych można różnicować na 1. wizualne (rytm podawany jest za pomocą znaków wizualnych, widocznych dla oczu), 2. haptyczne (rytm podawany jest w postaci drgań podłoża wyczuwalny jest zmysłem dotyku, np. przez nogi dotykające podłoża). 3. wizualno-haptyczne (rytm podawany jest jednocześnie za pomocą znaków wizualnych oraz drgań podłoża). W wypadku osób słabosłyszących (niedosłyszących) metody wizualne, haptyczne i wizualno-haptyczne mają tylko pomocnicze zastosowanie, ponieważ resztki słuchu u tych osób pozwalają przy odpowiednio wysokim natężeniu głośności muzyki, usłyszeć ją i np. tańczyć przy niej. Możliwe jest łączenie podczas zajęć osób z całkowitym brakiem słuchu z osobami niedosłyszącymi (słabosłyszącymi) oraz z całkowicie sprawnymi słuchowo. Tego typu mieszany skład uczestników tańca towarzyskiego wymaga łączenia metod edukacyjnych (metody mieszane). Wychowanie przez sztukę, której częścią jest wychowanie przez muzykę, włączone w obszar pedagogiki kultury (tu: pedagogiki kultury muzycznej), aplikowane do pracy socjalnej z osobami z całkowitym deficytem słuchu, wzmacniają skuteczność jej oddziaływania, pod warunkiem umiejętnego stosowania.

Marek Mariusz Tytko

Wybrana bibliografia:

Aleksander Hulka, *Edukacja osób niepełnosprawnych*, wyd. Polska Fundacja Upowszechniania Nauki, Warszawa 1993.

Hanna Żuraw, *Uczestnictwo kulturalne młodzieży niepełnosprawnej*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1996.

Marek Mariusz Tytko, *Kilka uwag o udziale ucznia niepełnosprawnego w kulturze*, „Niepełnosprawność i Rehabilitacja”, r. 2008, nr 4, s. 67-72.

Bogdan Hoffmann, *Surdopedagogika w teorii i praktyce*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie, Warszawa 2001.

Surdopedagogika – problemy wybrane. Niepełnosprawność w aspekcie zdrowia i życia społecznego, wyd. Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2010, (numer tematyczny w serii „Niepełnosprawność”, nr 4).

Amadeusz Krause, Katarzyna Materna, Jolanta Rzeźnicka-Krupa (red.), *Życie z niepełnosprawnością – wyzwania*

edukacyjne, rehabilitacyjne i normalizacyjne, Instytut Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2010 (numer tematyczny w serii „Dyskursy Pedagogiki Specjalnej”, nr 9).

Grażyna Dryżałowska, *Postawy społeczne młodzieży niesłyszącej*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1990.

Franciszek Wojciechowski, *Dziecko niepełnosprawne w środowisku wiejskim*, WSP w Rzeszowie, Rzeszów 1993.

Zofia Konaszkiewicz (red. nauk.), Paweł Makuszewski (red.), *Muzyka w życiu osób niepełnosprawnych*, Akademia Muzyczna im. Fryderyka Chopina. Katedra Edukacji Muzycznej, AMFC, Warszawa 2004.